

Initiativ till ärende hos direktionen för Södertörns brandförsvarsförbund om extern genomlysning av verksamheten

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande

1. Haninge kommun hemställer till direktionen för Södertörns brandförsvarsförbund (SBFF) om att genomföra en extern genomlysning av kommunalförbundets verksamhet och ekonomi för att säkerställa verksamhets- och ekonomistyrningen.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade våren 2025 om en ny förbundsordning för SBFF, vilken innebar att Nacka kommun lämnade förbundet den 30 juni 2025 och att en ny finansieringsmodell infördes från den 1 januari 2026. I samband med beredningen bereddes även förutsättningarna för förbundets rambudget för 2026 med plan för 2027 och 2028, vilket inkluderade hanteringen av de ekonomiska konsekvenserna av Nackas utträde och den nya finansieringsmodellen. Efter beredningen beslutade direktionen om rambudgeten, vilken inkluderade att medlemsavgiften, utöver uppräkningsen som sker automatiskt till följd av befolkningstillväxten, skulle räknas upp med 2,5 procent för 2026 och med 1,0 procent för åren 2027 och 2028. Direktionens beslut om rambudgeten omsattes den 12 december 2025 i ett beslut om detaljbudget för 2026.

I mars 2026 behandlade SBFF:s direktion årsredovisningen för kommunalförbundet för 2025. Från att de ekonomiska uppföljningarna under året endast visat på mindre avvikelser från fastställd budget, redovisades i årsredovisningen ett underskott på 11,6 mnkr (efter balanskravsjusteringar -18,7 mnkr). Underskottet förklarades framför allt av fler anställda, och därmed högre personalkostnader än budgeterat, samt i övrigt huvudsakligen av att övriga kostnader avvek negativt från budget. Merparten av dessa avvikelser bör ha varit kända av förbundet och delgetts direktionen och medlemskommunerna tidigare under året.

Under våren 2026 har beredning av förutsättningarna för SBFF:s rambudget för 2027 med plan för 2028 och 2029 pågått mellan förbundet och medlemskommunerna. Förbundsledningen har i beredningen redovisat ett behov av uppräkningsen av medlemsavgiften

på 3,6 procent 2027, 4,4 procent för 2028 och 3,8 procent för 2029. Anledningen är främst att kostnadsnivån under 2025 inte har anpassats utifrån beslutad budget för 2025 och enligt plan för kommande år.

Kommunledningen kan konstatera att planeringen för Nacka kommuns utträde ur SBFF har pågått under lång tid. Det har hela tiden varit känt vilka ekonomiska konsekvenser utträdet skulle få för förbundet och att det skulle kräva en anpassning av verksamheten inom SBFF. Den rambudget för 2026 med plan för 2027 och 2028, som antogs i juni 2025 efter gemensam beredning mellan förbundet och medlemskommunerna, tog hänsyn till detta. Det blev i början av 2026 tydligt att kostnaderna under 2025 legat på väsentligt högre nivåer än vad som var beslutat i budget och vad som hade redovisats som årsprognos i delårsrapporten till direktionens möte i oktober 2025, i ekonomirapporten till direktionens möte i december 2025 och till medlemskommunerna under december 2025.

Kommunledningen anser att detta sammantaget visar på brister i förbundsledningens styrning, ledning och uppföljning av SBFF:s verksamhet och ekonomi, vilket får konsekvenser för förbundets möjligheter att efterleva den antagna ekonomiska planen. Det väcker också frågor om förbundsledningens transparens i förhållande till direktionen och medlemskommunerna, vilket påverkar tilliten till och förtroendet för SBFF.

Mot denna bakgrund föreslår kommunledningen att kommunstyrelsen ska besluta att, i enlighet med § 11 i förbundsordningen för SBFF, väcka ett ärende hos direktionen om att genomföra en extern genomlysning av förbundets verksamhet och ekonomi för att säkerställa verksamhets- och ekonomistyrningen. I den externa genomlysningen bör ingå jämförelser med andra brandförsvarsförbund i Stockholmsregionen, som inte brottas med samma ekonomiska problem och som har en hög effektivitet.

Ärendet

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 28 april 2025 att fastställa det förslag till ny förbundsordning för Södertörns Brandförsvarsförbund (SBFF) som kommunalförbundet arbetat fram tillsammans med medlemskommunerna. Den nya förbundsordningen innebär att Nacka kommun utträdde ur förbundet den 30 juni 2025 och att en ny finansieringsmodell fastställdes från den 1 januari 2026.

Finansieringsmodellen, som även tillämpas i Storstockholms brandförsvarsförbund, skapar förutsättningar för en mer rättvis finansiering av SBFF:s verksamhet mellan medlemskommunerna än tidigare modell, då den tar hänsyn till kommunernas landareal och befolkningsmängd. Finansieringsmodellen ger också SBFF ett samlat ansvar för fastighetskostnader, vilket skapar tydlighet och transparens. Modellen innebär att kostnaderna för vissa kommuner ökar och för andra minskar. För Hälsingland kommun ökar den nya modellen kostnaderna med cirka 1 mnkr per år.

I samband med beredningen av den nya förbundsordningen och finansieringsmodellen bereddes även förutsättningarna för förbundets rambudget för 2026 med plan för 2027 och 2028. Beredningen skedde mellan SBFF och medlemskommunerna och inkluderade hantering av de ekonomiska konsekvenserna av Nackas utträde och den nya fördelningsmodellen. Efter beredningen beslutades i rambudgeten att medlemsavgiften, utöver uppräkningsdelen som sker automatiskt till följd av befolkningstillväxten, skulle räknas upp med 2,5 procent för 2026 och med 1,0 procent för åren 2027 och 2028. Uppräkningen innebär att budgeten under denna period skulle underbalanseras för att möjliggöra omställningen av Nackas utträde, för att sedan vara i balans till år 2029. De uppkomna underskotten skulle täckas genom att använda förbundets egna kapital. Direktionen beslutade den 18 juni 2025 om denna inriktning för rambudgeten, som sedan omsattes i beslut om detaljbudget för 2026, som fattades den 12 december 2025.

Nuläge

Den 20 mars 2026 behandlade direktionen årsredovisningen för SBFF för 2025. Från att de ekonomiska uppföljningarna under 2025 endast visat på mindre avvikelser från fastställd budget, redovisades i årsredovisningen ett underskott enligt årets resultat på 11,6 mnkr för 2025 (efter balanskravsjusteringar -18,7 mnkr). Avvikelsen mellan utfallet i årsredovisningen och utfallet i ekonomirapporten per oktober, som behandlades på direktionens möte den 12 december 2025 och uppgick till -2,6 mnkr, är väsentlig. I rapporten till direktionen framgick inga risker eller prognos som indikerade ett större underskott i kommande årsredovisning än ovan nämnda 2,6 mnkr.

I samband med behandlingen av årsredovisningen förklarades det stora underskottet framför allt av fler anställda och därmed högre personalkostnader än budgeterat, justerat för Nackas utträde per

halvårsskiftet 2025, samt i övrigt huvudsakligen av att övriga kostnader avvek negativt från budget. I dessa avvikelser mot budget finns bland annat högre kostnader i form av kundförluster, skattetillägg, konsultkostnader, kostnader för EU-projekt, IT-kostnader samt inköp av varor och tjänster. Merparten av dessa avvikelser borde ha varit kända av SBFF och delgetts direktionen vid mötet i december 2025 samt även medlemskommunerna. Ett underskott för 2025 på 11,6 mnkr enligt resultaträkningen avviker också väsentligt från den överskottsprognos för helåret 2025 om 1,6 mnkr, som redovisades i delårsrapporten per augusti och som beslutades av direktionen på mötet den 22 oktober 2025.

Under våren 2026 har beredning av förutsättningarna för förbundets rambudget för 2027 med plan för 2028 och 2029 pågått mellan SBFF och medlemskommunerna. Förbundsledningen har i beredningen redovisat ett behov av uppräknings av medlemsavgiften på 3,6 procent för 2027, 4,4 procent för 2028 och 3,8 procent för 2029. Anledningen är främst att kostnadsnivån under 2025 inte har anpassats utifrån beslutad budget för 2025 och enligt plan för kommande år.

Kommunledningens synpunkter och förslag

Kommunledningen kan konstatera att planeringen för Nacka kommuns utträde ur SBFF har pågått under lång tid. Det har hela tiden varit känt vilka ekonomiska konsekvenser utträdet skulle få för förbundet och att det skulle kräva en anpassning av verksamheten inom SBFF, som skulle ta några år. Det tog också den rambudget som antogs i juni 2025 för 2026 med plan för 2027 och 2028 efter gemensam beredning mellan förbundet och medlemskommuner hänsyn till. Den ekonomiska planeringen byggde dock på att SBFF hade påbörjat arbetet med anpassningen av verksamheten under hösten 2025, vilket inte skedde.

Det blev i början av 2026 tydligt att kostnaderna under 2025 legat på väsentligt högre nivåer än vad som var beslutat i budget och vad som hade redovisats som årsprognos i delårsrapporten till direktionens möte i oktober 2025, i ekonomirapporten till direktionens möte i december 2026 och till medlemskommunerna under december 2025. Kommunledningen anser att detta sammantaget visar på brister i förbundsledningens styrning, ledning och uppföljning av SBFF:s verksamhet och ekonomi, vilket givetvis får konsekvenser för förbundets möjligheter att efterleva den antagna ekonomiska planen. Det väcker också frågor om förbundsledningens transparens i

förhållande till direktionen och medlemskommunerna, vilket påverkar tilliten till och förtroendet för SBFF.

Haninge kommun har redan som en följd av den nya finansieringsmodellen ökat sin medlemsavgift till SBFF, vilken nu uppgår till 62,5 mnkr per år. Det är fullt skäligt att kommunens medlemsavgift har ökat, eftersom den nya modellen innebär en mer rättvis fördelning mellan medlemskommunerna. Det är viktigt för att långsiktigt upprätthålla SBFF:s legitimitet. Den långsiktiga legitimiteten bygger dock på att det finns en fungerande styrning och uppföljning av förbundets verksamhet och ekonomi. Det är i sig avgörande för att säkerställa kvaliteten i denna samhällsviktiga verksamhet.

Mot denna bakgrund föreslår kommunledningen att kommunstyrelsen ska besluta att, i enlighet med §11 i förbundsordningen för SBFF, väcka ett ärende hos direktionen om att genomföra en extern genomlysning av förbundets verksamhet och ekonomi för att säkerställa verksamhets- och ekonomistyrningen. I den externa genomlysningen bör ingå jämförelser med andra brandförsvarsförbund i Stockholmsregionen, som inte brottas med samma ekonomiska problem och som har en hög effektivitet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, Initiativärende om genomlysning av Södertörns brandförsvarsförbunds verksamhet

Beslutet skickas till:

Södertörns brandförsvarsförbund, för åtgärd

Botkyrka, Ekerö, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje och Tyresö kommuner, för kännedom

Kristina Tidestav
Kommundirektör

Christer Lindberg
Ekonomidirektör